

מקצוע התמחות – עיצוב

פרק א' – יסודות העיצוב

שיתוף פעולה של לילי נמיר ונעמה כץ

מבנה התכנית הלימודים

תכנית זו הכוללת שישה פרקים תלמד בכיתה י' או ב- י"א בהיקף של 90 שעות שנחיות.

- פרק זה - "יסודות העיצוב" מהווה התשתית בה דנים אודות עיצוב.
- בתום התהליך התלמידים יכירו מושגים מתחום העיצוב וירכשו מיומנויות של חשיבה ביקורתית אשר מאפשרת התבוננות וניתוח.
- הידע והמיומנויות יאפשרו לתלמיד להעריך את איכות עבודתו במעבדת העיצוב.
- יינתן דגש על ניסוח מילולי והתנסות בחשיבה ביקורתית תוך שימוש במושגים המתאימים.

התוצר

תלקיט – מסכם את עבודתו של התלמיד את תהליך ההוראה והלמידה לאורך כל השנה.

הוא משקף בצורה מיטבית את הידע המיומנויות וההרגלים שרכוש התלמיד.

תפקיד המורה

למורה המנחה תפקיד חשוב במישורים
שונים:

- הוא נדרש להעביר ידע,
- הוא בוחר את אופן הלימוד בהתאם לקהל,
- הוא כותב משימות ותרגילים,
- הוא קובע את מדדי ההצלחה ולבסוף הוא מעריך את עבודת התלמיד לאורך השנה בעזרת משוב.

ההגשה בכיתה י"ב

■ בחינת הבגרות בכיתה י"ב:

■ פרק "יסודות העיצוב" מוצג לבוחן חיצוני במעמד בחינת אמצע (בין ינואר לפברואר) כתלקיט אשר משקף את תהליך הלמידה של התלמיד.

■ אחוז הציון של פרק זה בהתאם להיקף הבחינה:

30% עבור הגשת עבודת גמר בהיקף 3 יח"ל

20% עבור הגשת עבודת גמר בהיקף 5 יח"ל

■ הגשת תלקיט הכולל שישה פרקים.

■ באחריות המורה להנחות את התלמיד אודות הצורך בשמירת התלקיט ואירגון העבודות, חומרי הלימוד אשר נאספו לאורך כל השנה.

מתוך תפיסה רעיונית של התכנית

לימוד מקצוע העיצוב בבית-הספר התיכון חושף את התלמיד לתהליך של חקר במגוון נושאים, שבמהלכו הוא מזהה בעיה, מגדיר אותה, אוסף מידע רלוונטי ומנתח אותו. התכנים שהתלמיד לומד במקצוע העיצוב ובמקצועות המזינים אותו משמשים לו ככלים לצורך גיבוש פתרונות אלטרנטיביים, ממש כמו בתהליך של מחקר אמפירי; וכל אלה – תוך טיפוח ושמירה על הסגנון האישי, הייחודי לכל לומד.

מטרות התכנית

- לבנות מאגר ידע אצל התלמיד אשר יאפשר לו לראות את העיצוב בכללותו.
- לספק לתלמיד בסיס ידע עבור התנסות בפועל במעבדת העיצוב.
- לאפשר לתלמיד לדון, לכתוב ולערוך תהליכי השוואה וחקר תוך שהוא מכיר ומהשתמש בגורמים המשפיעים על המעצב.
- לאפשר לתלמיד להבין את הקשר בין האדם ובין גורמים כלכלים חברתיים ותרבותיים המשפיעים על העיצוב, בין העיצוב ובין רוח התקופה.

- הוראת פרק יסודות העיצוב מתמקדת בהקניית מילון מושגים לצד למידה **אודות עיצוב** דרך התבוננות ודיונים בנושאים משדה העיצוב:
- מרכיבים חזותיים
- מקורות ההשראה
- תפקידי המוצר
- שיקולים וגורמים אשר השפיעו על עיצוב המוצר
- תקשורת חזותית
- קיימות ועוד

מהו תלקיט?

הוא אוסף מכוון של עבודות (דפי עבודה, מצגות, עבודות חקר, מבחנים, מבחני בית, מערכי שיעור, מצגות, וכו'), דפי הערכה של התלמיד (ושל המורה) של תלמיד שבהן הוא מציג את חומר הנלמד על ידו, את מאמציו והישגיו בתחום.

מחויבות המורה לתלקיט

התלקיט דורש מהמורה המלמד לתכנן ולנהל שיעור שבו לחומר הנלמד מלווה משימה ובנוסף קריטריונים להערכה ודפי משוב עבור המורה המלווה ועבור התלמיד אשר יעריך את עבודתו.

מה יהיה בתלקיט?

- התלקיט עבור יסודות העיצוב ישלב בין תלקיט עבודות נבחרות ובין תקליט המשקף תהליך.
לפיכך יבחרו עבודות נבחרות אשר משקפות בצורה הטובה ביותר את **תהליך עבודתו של התלמיד**.
כל אחת מעבודות הנבחרות עבור כל פרק (לפחות 6 עבודות) תשקף למידה של הפרק כולו.
- התלקיט יאפשר למורה ובהמשך לבוחן לבחון את מידת ידיעותיו ומיומנויות החקר שרכש התלמיד בתחום.

מאפייני התלקיט

- מגוון – התיק מכיל מגוון של פריטים עניינים
- מקוריות – כל תלמיד יכלול פריטים שונים בתיק
- דינמיות התיק משקף תהליך התפתחותי שעובר התלמיד
- מבנה ברור – החומרים בתיק מסודרים באופן מוסכם
- בעלות – התיק שייך לתלמיד ומנוהל על ידו
- רפלקציה – התלמיד מתבונן בעבודתו כדי לתקן טעויות כדי להתפתח וכדי להשתפר

ארגון הפורטפוליו והפקתו

- הכנת הפורטפוליו הוא תהליך מתמשך אשר דורש מהתלמיד שמירה, ארגון בפועל של חומרים, ועריכה.
- התלמיד ידע כי הפורטפוליו יוגש במלואו להערכה של המורה ושל בוחן חיצוני בכיתה י"ב. מחובתו לתעד ולשמור על החומר הנלמד.

מבנה של תלקיט

מבנה של תלקיט ביסודות העיצוב

1. מבוא

- א. התמחויות של מקצוע עיצוב
- ב. תחומים שבהם נדרשים מהמעצב ידע ומיומנויות

2. יסודות השפה החזותית ושימושיהם

- א. הקו, שימושי הקו
- ב. צורה ונפח (שימושי הצורה, נגטיב/פוזיטיב, סמלים, לוגואים, אשליה אופטית)
- ג. צבע (מיון צבעים, מקורות צבע, צבע בטבע כמקור ההשראה, יחסים בין הצבעים, שימושי צבע, השפעה פסיכולוגית של צבעים, היבטים תרבותיים של צבע)
- ד. מרקם (סוגי מרקמים, טכניקות ליצירת מרקמים, תפקידי מרקם, שימושי מרקם)

3. עקרונות השפה החזותית

- א. קומפוזיציה (עקרונות, הנגדה, שיווי משקל)
- ב. חלל (עקרונות החלל, סוגי חללים, השפעות פיזיות של חללים, שימושי חלל בעיצוב)

מבנה של תלקיט

4. מקורות השראה

- א. טבע כמקור ההשראה
- ב. אמנות כמקור השראה
- ג. טכנולוגיה כמקור השראה
- ד. מקורות השראה נוספים (ספרות, תעשייה, אוטוביוגרפיה, תרבות)

5. תהליך העיצוב (מהרעיון ועד למוצר)

- א. שלבים בתהליך העיצוב
- ב. חומרים ותהליכים
- ג. גורמים המשפיעים על השימוש בחומר בתהליך העיצוב
- ד. גורמים המשפיעים על צריכת המוצר
- ה. שיקולי המעצב בתהליך העיצוב
- ו. ביקורת המוצר
- ז. חומרים ותהליכי ייצור
- ח. מבניות
- ט. תפקוד ותפעול
- י. עיצוב בר קיימא (איכות הסביבה)
- יא. שפה חזותית

6. תקשורת חזותית

- א. מהו פרסום
- ב. מהו סמל

אורט מוצקין – יסודות העיצוב

דוגמאות למשימות

שמש רעיונות - מפת חשיבה

אנחנו משתמשים בשמש רעיונות, או מפת חשיבה, מפה מושגית, שמש אסוציאציות, כדי להעלות רעיונות וידע שקיים בנו, ולסדר את הדברים בצורה הגיונית. במרכז העיגול, השמש, נרשום את הנושא העיקרי, בקרניים שיוצאות את תתי הנושאים, ובקרנים שיוצאות מהקרניים הראשונות, תתי תתי נושאים, וכן הלאה. אפשר להשתמש בצבעים ובאיורים.

עליכם לייצר מפת חשיבה על המילה "עיצוב" בעבודה שלכם כתבו במרכז "עיצוב".

התייחסו ל-

- מהו עיצוב,
- העיצוב כמקצוע רב-תחומי וההתמחויות הכלולות בו - מה עושה מעצב בכל תחום,
- תחומים שבהם נדרשים מהמעצב ידע ומיומנויות,
- אפשר להרחיב....למשל...תפקידי המעצב,
- כלי עבודה של מעצב,
- משאבים שעומדים לרשות המעצב, ועוד

שיעורי בית:

צלמו 3 חפצים בבית והדפיסו את שלושתם יחד על נייר עם הסברים ליד, איך לדעתכם העיצוב הופך אותם לנעימים לשימוש, מועילים, משפרים, מייעלים, וכו'.

מטלה פרק א'

א. חקר (ניתן לעבוד בזוגות)

1. מצאי שלוש חברות לעיצוב העוסקות בתחומים שונים.
2. תארי בקצרה את תחום העיסוק של כל אחת מן החברות.
3. הביאי דוגמה אחת (בתמונה) לפרויקט של כל אחת מן החברות והסבירי אלו מתחומי הידע של המעצבים, באים לידי ביטוי במוצר שבחרת.
4. ערכי השוואה בין החברות שבחרת. התייחסי לשונה ולשווה ביניהם מבחינת:
 - התוצרים
 - תחומי הידע של המעצב
 - הגורמים המשפיעים על העיצוב
5. נסחי שתי מסקנות שעולות מן ההשוואה לגבי תחומי העיצוב ועבודת המעצב.

ב. רפלקציה (אישי)

1. מידע: הדגימי והסבירי שני מושגים חדשים שרכשת בעקבות המטלה.
2. תהליך העבודה: באילו תחומים העבודה בזוגות הקלה עליך? באילו תחומים היא הקשתה עליך? מה היית רוצה לשפר לקראת התנסויות דומות?

-
- על חלק א' ניתן לעבוד בזוגות, חלק ב' אישי.
 - גם אם עבדת בזוגות, על כל בת להגיש את המטלה בנפרד. אנא רשמי בראש הדף עם מי עבדת.
 - יש להגיש את המטלה מודפסת עד ל-16/9, ג' תשרי.
 - לינק למצגת בנושא המבוא:

<https://www.emaze.com/@AIRRRZRZ/~?autoplay>

דוגמאות למשימות

מטלה בנושא תפיסת חלל החלל כדיוקן

שלב 1 - חקר

במטלה זו עליך לצלם אזור בביתך הפרטי.
על התמונה לייצג ולהביע דמות או דמויות מבני ביתך המשתמשים באותו האזור.

כיצד תיצג הדמות?

- על ידי אובייקטים מזהים
- על ידי צבעוניות מתאימה
- על ידי בחירת תאורה הולמת
- על ידי בחירת קומפוזיציה - סטטית, דינמית, מרכזית, מסודרת, מבולגנת...
- על ידי בחירת נקודת מבט: מלמעלה, למטה, קרוב רחוק...

שימי לב

- כל אובייקט שנמצא בתמונה, נמצא בתמונה... שימי לב לפורמט ולמה שמופיע בתוכו.
- כדאי לצלם מספר תמונות לבחור מתוכן את הטובה ביותר.
- לאחר שבחרת את התמונה המוצלחת ביותר, שלחי אותה אלי במייל t8325911@gmail.com.

שלב 2 - ניתוח

1. צרפי את התמונה הנבחרת לקובץ וורד.
 2. נתחי את התמונה מבחינת תפיסת חלל:
- תארי את האווירה בחלל שצילמת.
 - הסבירי את תפקיד הצבע, החומרים והצורות בעיצוב האווירה בחלל המצולם.
 - תארי כיצד התאורה, הקומפוזיציה ונקודת המבט מביעים את הדמות אותה בחרת לייצג.
 - הסבירי מהם האובייקטים המאפיינים את הדמות ומה הם מייצגים בתמונה.

שלב 3 - רפלקציה

- במשימה זו נדרשת להביא לידי ביטוי ידיעות שרכשת בשפת העיצוב (צורות, צבעים, קומפוזיציה, תפיסת חלל) גם באמצעי חזותי - צילום, וגם באמצעי מילולי - ניתוח טקסט. מה היה לך קל יותר? מה היה קשה?
- התבונני בתמונה הסופית וכן בתמונות של חברותייך. במה הצלחת? מה היית משפרת לעתיד?

בהצלחה!

דוגמאות למשימות

דוגמאות למשימות

תשס"ט

שאלה 6

עיצוב חללי מגורים

בתמונות 13–15 מוצגים שלושה חללי מגורים.
(8 נק') א. תאר את האווירה בכל אחד מ-
(12 נק') ב. הסבר את תפקיד הצבע, החון
החללים.

תמונה 14 לשאלה 6: חלל מגורים ב'
الصورة 14 للسؤال 6: غرفة المعيشة ب'

אולפנת ח

תשס"ד

שאלה 2 כניסות

עליך לעצב אזור כניסה לבית פרטי ואזור כניסה למרכז י
הסבר שיקול אחד בעיצוב הכניסות. בתשובתך התייחס
חומר, פרופורציות, תדמית, נגישות.

תשס"ה

שאלה 3 כרזות

בתמונות 6 ו-7 מוצגות שתי כרזות שנושאן מחול.
(10 נק') א. בכל אחת מהכרזות תאר את השימוש
להעברת המסר החזותי.
(10 נק') ב. הסבר כיצד אופן העיצוב של כל אחת מ-

תמונה 6 לשאלה 3 – כרזה
الصورة 6 للسؤال 3 – لافتة

אולפנת תורנית צבי

תשס"ח

שאלה 7

עיצוב חלונות ראווה

בתמונות 24–25 מוצגים שני חלונות ראווה.

(4 נק') א. ציין מיהו קהל היעד של כל אחד מן החלונות.
(16 נק') ב. הסבר מהו המסר שמבטא כל אחד מן החלונות. בכל חלון תאר שלושה
אמצעים חזותיים שבהם השתמש המעצב להעברת המסר הזה (סך-הכול עליך
לתאר שישה אמצעים חזותיים).

תמונה 24 לשאלה 7 – חלון ראווה א'

תמונה 25 לשאלה 7 – חלון ראווה ב'

אולפנת תורנית צביה חיפה / נעמה כ"ץ / תפיסת חלל

יסודות העיצוב

מטלה בנושא מקור השראה: ניתוח מקור השראה של מוצר

עבודה בזוגות

1. בחרי מוצר או מבנה המושפע ממקור השראה.
2. העתיקי את התמונה לדף העבודה.
3. תתארי את היעוד של המוצר.
4. תתארי את המוצר/המבנה מבחינת מבנה וצורה + צבע.
5. מצאי תמונה של מקור ההשראה של המוצר/המבנה.
6. העתיקי את התמונה של מקור ההשראה לדף העבודה.
7. ערכי מחקר על מקור ההשראה:
 - א. סוג מקור ההשראה
 - ב. הסבירי על מקור ההשראה: למה הוא משמש? היכן הוא נמצא בצורתו המקורית? הצבע והמרקם שלו.
 - ג. הסבירי מה מתוך מקור ההשראה השפיע על עיצוב המוצר/מבנה שבחרת.
8. תארי מוצר נוסף שניתן לעצב אותו על פי מקור השראה זה. אפשר לצרף תמונה.

רפלקציה:

1. האם העבודה תרמה לידע האישי שלך? הסבירי/ באילו תחומים.
2. האם העבודה בצוות תרמה לביצוע העבודה? הסבירי.

דוגמאות למשימות

יסודות העיצוב – חומרים – פרק ה'

המוצר אותו בחרתי לתכנן הוא _____

-עליכם לערוך סקיצה ידנית או ממוחשבת של המוצר ולצרף אותה כאן.

1 . מאיזה חומר החלטת לתכנן את המוצר? _____

רפלקציה

תהליך העבודה:

- תאר בלשונך את תהליך העבודה _____

- נסה לזהות, מה בתהליך העבודה הלהיב אותך במיוחד? מה הקשה עלייך? _____

- עיין בעבודות של חברי הכיתה ובחר עבודה אחת שנראית לך מוצלחת במיוחד. מה היית לומד ממנה? _____

- האם לאחר עיין בעבודות אחרות, היית משנה או משפרת דבר מה בעבודה שלך? _____

2 . מדוע בחרת _____

3 . איזה תכונות _____

4 . האם יש חומ _____

5 . מהן התכונות _____

דוגמאות למשימות

יסודות העיצוב

מטלה בנושא ניתוח מוצרים: מספריים

דוגמאות למשימות

2

1

4

3

לפיכם 4 דוגות מספריים.

א. תאר כל אחד מהם מבחינת החומרים, ייחודיות והמטרה שלהן וההתאמה הארגונומית למטרה הנ"ל.

ב. ציינו איזה מהמספריים מעוצבים לפי העיקרון שלוש ה-F בלבד.

דוגמאות למשימות

שאלון לתלמיד/ה בתערוכה במסגרת השיעור יסודות העיצוב – כיתה י"א – סיור

במוזיאון ה

7. איזו עבודה עניינה אותך במיוחד?

1. שם התנ

8. איזו עבודה לא אהבת ולמה?

2. נושא הו

9. בחר עבודה אחת ונתח אותי לפי קריטריונים של השפה החזותית:

3. שם האו

קו

צורה

צבע

טקסטורה

קומפוזיציה

טיפוגרפיה (אם יש)

4. מיקום ה

ובנוסף:

מקורות השראה

סגנון אמנותי

פרזנטציה

קשר לעבודות אחרות

5. כתוב אר

10. מה הרעיון מאחורי העבודה? (קרא את הכתוב לידיה, תוכל להיעזר גם במדריך לתערוכה)

6. מה למד

הערכת התלקיט

הצעה בלבד

הערכת התלקיט – הצעה בלבד

הקריטריונים יקבעו מראש במשותף על ידי המורה ור כל עבודה תוערך על בסיס קריטריונים אלו . זו תתבצ אותם קריטריונים.

האם התלקיט כולל שישה פרקים א' - ו'

במידה רב	במידה בינונית
100%	75%

האם יש בתלקיט מגוון רב של חומרי לימוד?

במידה רבה	במידה בינונית
100%	75%

האם העבודה מפורטת ומכילה מידע רב ומדויק?

במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה
100%	75%	50%

מהי מידת ההסתמכות על מגוון מקורות עזר?

במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה
100%	75%	50%

מהי מידת הסדר האסתטיקה וכתב היד?

במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה
100%	75%	50%